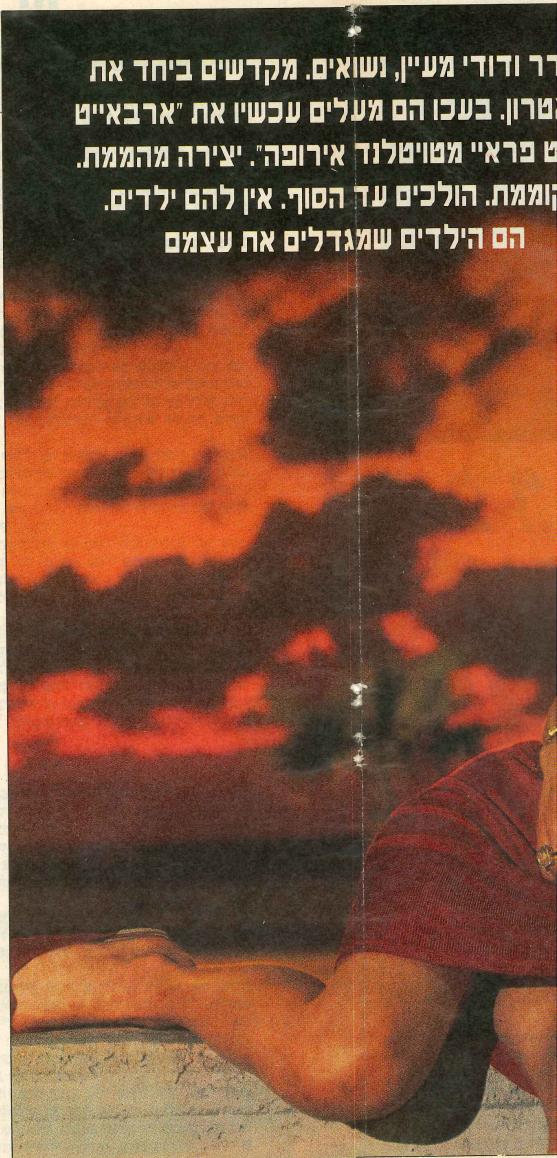

ומלאכים

דר ודודי מעין, ושואים. מקדשים ביחד את
טרון. בעכו הם מעלים עכשיו את "ארבאייט
ט פראיי מטויטלנד אירופה". יצירה מהממת.
קוממת. הולכים עד הסוף. אין להם ילדים.
הם הילדים שמגדלים את עצמם

צילומים: ראובן קסטרו

שרית פוקס

המאזין מתפלל לאללה במינגד הקרוב, אחד מהמישה מיסגרים בעכו. סמדר ודודי מעין שואפים את הצליל בנח. מואזין האושר. אני מרגישה שהמקום בו אני נמצאת הוא מרכז העולם, אמרת סמדר. המיאסרון שלהם, המרכז לתיאטרון עכו, שוכן במקום בו היתה המחלקה הסגורה של בית החולים לחולי נפש. כשהגיעו לכאן לפני שש שנים פינו במי ידיהם את שאריות המחלקה. יצאו למסע פירוק והותם ויעצובה.

מגדלים את עצמם מחדש בתוך הווגיות, בתוך החברה הישראלית. אמנים מן הון הנריד: אחראיים, מחוייבים, טוטאליים. מתגרים בעצמם עד קצה כוח הסכל. אבל אין לערוב התמסרות עם הקרבה, כי בעצם סמדר ודודי עושים לעצמם. כסופו של יום, כי יום, במרפסת ביתם היושבת על הים הם מצפים לשקיעה בשתיקה. האם גם היום יהיו השמים כחומים כמו מנגו? כי אז יצרח ודודי משמחה. אחרי כן תגיע מכונית העיירה ותפלט נען של חומר מרבייריטושים. הבניין על מרשאותיו, ורדיו הארומים, פנטי הצהובים, הים והשמיים יתערפלו באור אדמדם. וחוזר חלילה, חוש כל יום תחת הארץ. מחר שוב עשר שעות תיאטרון. סמדר ודודי יכלו להיות פעם גיבורים בורגנים של חנוך לוין. צצקה ורון וואן, למשל, אפשר היה לומר. היא נראתה כמו לביבה קוקסיית. שעות חלפו עליה בהתאמת פרטי הלבוש שלה. לא היתה לה תוכנית מיוחדת לחיים. ככה כאילו לטוטט, לשבת בפאבים, לצירי, להיות מודל עירום לצירים. אולי לעסוק באופנה.

היא למדה תיאטרון חינוכי באוניברסיטת תל-אביב לפני ש- בעצם אינה זוכרת, אולי זה היה טוב מלא לעשות כלום. סמדר היתה תוצר אנרכי של בית הורים אירופי בנשמתו. מראג ההוהבה ריחפה על הבית בנוה עין. שכונת פועלים ליד תחתיתקוה. אביה של סמדר, סלובאקי בעל גינוני אציל, הוליד את משפחתו בחורה לפראג בשנות ה-60 בשליחות לאומית. הוא גידל את בתו הנכורה כאירופית קטנה. היא ניגנה בפסנתר בריטואריות. הוא קיווה שתלך לאקדמיה למוסיקה. אבל האב היה חולה סכרת. החיים במחיצתו נספרו לאחר. כי לבסוף התפרצו כמה מחלות יחד: עיוורון, מחלת כליות, מחלת לב. סמדר לא היתה לידו. אולי לא עמדה במראה הייסורים. אולי אימה אחרת.

מאז ניפטר, ליוו אותה רגשי אשם. דימתה כי גרמה למות מפני שערקה מהמשפחה. תשע שנים אחרי גילמה את דמות אביה הגוסס, המתעורר, בלושה פיג'מה, בהצגה "וכרונות רוד שני בחיק העיר העתיקה עכו", פסטיבל עכו 1988. "אבא, אבי אחובי, מים רבים לא יכבו את האוהבה", קראה אל אביה, שהיה היא עצמה.

עכשיו סמדר היא מוולמן בפופע המקסים והחוטא "ארבאייט מאכט פראיי מטויטלנד אירופה", ובעברית: העבודה משתררת מארץ המוות אירופה. הצגה של חמש שעות המתחשבת עם תרבות הזיכרון של השואה. בין סמדר ובין המוולמן ערד מעט לא היתה תצוגה. רותה ערד גבול האנורקסיה והובלה לתונגאית. קיעקיעה מספר על ודועה. כשהיא שוכבת במערומיה בתוך הבונקר, היא מפסיקה להיות אשה ונעשית גוף אדם טהור, גרעין ללא מעטפת.

משפחת אביה של סמדר נספתה בסוביבור. חוץ מאביה. הוא היה בן 12 וכבר ישב ברכבת שהובילה אותו להשמדה יחד עם אמו האמיתית ואביו המאמץ. פתאום הגיע לרכבת אביו האמיתי שמעולם לא נשא את האם לאשה, וחילק את בנו. האב האמיתי היה רופא. רופאים לא הובלו באותה עת להשמדה. יום אחד מבין מאות ימים בהם יצרו את ההצגה, אמרת סמדר לדודי: "אני רוצה לעשות לעצמי כתובת קעקע". דודי אמר: "רעיון גאוני". סמדר אמרה: "אני אקעקע את תאריך מותו של אבי: 19.2.77". דודי אמר או לעצמו: "מדי שוב מתחייבת". המספר ישאר על ידה תמיד. סמדר אמרת עכשיו: "מעבר לכל, זה היה אימפולס. במחשבה מנתחת, זו היתה עוד אפשרות להתחבר לעוד משהו בתוך, לשבור עוד מחסום. לעורר

עוד שדים ומלאכים. זו הילדה הרעה שרוקעת ברגליים וקוראת: 'אין פרות קדושות! אתם לא תגידו לי מה לעשות. גם לי יש חלק בטרואמה, זו הנובעת מפולחן השואה בארץ. לא הייתי שם, לא סבלתי כמוכם, אבל אני מרגישה שאני רוצה מספר'." ההצגה "ארבאייט מאכט פראיי..." מצהירה על רצון בלתי אפשרי. רומה לרצון האנושי לעוף. זה הרצון לקחת חלק בחוויה של ק. צטניק מפני שאפילו ק. צטניק כבר חזר בו מן ההצהרה שאושוויץ היתה פלנטה אחרת. כאשר יש בניאדם, שם ישנה אושוויץ. סמדר אמרת על המוולמן שלה: "מזכירים להגיד את זה אחת ולתמיד. יש משהו מושלם במוולמן. אני מתבוננת בו בכתופעה אסתטית. התאבתי בו. השואה הביאה את הרשע' לקיצוניות המושלמת שלו ואת גוף האדם אל מצבו הקיצוני. זה יפה. פרימו לוי כתב פעם: 'אם אתה רוצה לראות את הדבר המיוטר מכל, את המציאות הסבל, אתה צריך להסתכל על גוף אדם'. אני מניחה שריבר על מוולמן".

סמדר לא למדה מישהו אף-פעם. היא התפתחה בתוך הקבוצה העכוית מאז 1986. היתה אחראית על מוסיקה ותנועה עד שהעמידו אותה על הכנף בהצגה "קפקא" שיצר ודודי מעין. הפקדה היה לבגן שפסנתר ולטפס בסולם עליו ישב קפקא.

יום אחד התבונן בה ודודי כשהיא תוקעת שיניים בצווארו של קפקא (מוני יוסף): "פתאום ראיתי אשה ודה. אשה שאינני מכיר בכלל. תמיד התלוצצנו על חשבון הקצב האישי שלה. נדמה היה שהיא מתגוללת לה מחוץ לעניינים. למראית עין היא מנומשת ומסובלת. פתאום ראיתי אדם ענק עם עומק ויכולות. אני זוכר שחשבתי 'נהג, יש לצירי אדם שאוכל לסמוך עליו. באופן מספיק, באופן אישי. הנה היא מקור כוח'."

בהצגה, סמדר אינה רק מוולמן, אלא גם מריכה במויאזין הנשאות בשם "ולמה". "ולמה" הוא שם סתמה של סמדר, אם אביה. לפני 60 שנה דרתה ולמה לבגר שהלך ממנה ללמוד רפואה. היא נישאת לאחר. כעבור 12 שנה רפקה אחותה של ולמה על לולת האב האמיתי ואמרה לו: "הבן שלך, שאינני מכיר בכלל, יושב ברכבת להשמדה. הרכבת התעכבה. יש לך הזמנות לעשות משהו למען בכך". באותו יום ראה האב את בנו לראשונה ולאחרונה.

בית גרינוולד האירופי ובית אבנקסי המרוקני, בתיהם של סמדר ודודי. לכאורה שתי תרבויות שלא נועדו ללכת יחד, ובעצם יצרו ווג מתואם בעיר בת 5,000 שנה. שני אבות משפחה מטילים צל על סמדר ועל דודי. אבא קרול גרינוולד ואבא מרדכי אבנקסי. אבא מרדכי ממרוקו: יצירי, כחולי וטועני. מחזיקת מקומות יישוב ועבודה בתנאים. מאזלל על הממחצת חייו בארץ. אבא קרול: יפהותואו כג'ימס דין מהול בקירק דאגלאס. כשהוא פוגש אדם חדש אינו אומר שלום כי אם, בגרמנית: "קיס יי הנרי". כלומר: "מנשק את דודי". אבא קרול מטיף לאהבת גוף, מודיע שהיה הולך עירום אלמלא פחד מן החוק. ואחרי כן גסיסתו האיזמה, המפוארת, השקטה.

"אני רג סלמו", אומר ודודי על עצמו. כי האמת היא שרוד אבנקסי, כלומר ודודי, נולד כמעברה של עכו. כמו רג סלמו, הוא נוסע במימי הים מנקודת לידתו בחוה אל נקודת מותו. אבא שלו, או מרקוס, ברח מבית הוריו לארץ ישראל באיטלי ליל, בלי להיפרד. לימים מת אביו משברון לב במרוקו. במעברה של עכו התאהב בג'ורג'ט, נערה ביישנית בת 16. הוא היה בחיל-הים. היא לא הבינה עד החרוש השביעי שהיא בחייו. "יש לי כאביבטן", אמרה לאמה. אז יצא ודודי לאוויר העולם בתורש השביעי.

בבית-הוריו חי חיי נודדים: "כל חיי אני זוכר משאיות מעמיסות ריהוט. מעכו לאלול, מאלול לקיבוץ. כפר בלום. אחרי כן דימונה, תנניה, הרסים, חיפה". אבא מרדכי איש סוער ואיש כבוד. כשהעניינים פוגעים בו הוא אורו את משפחתו וממשיך הלאה: "ממלח לשוט, משוטט לעסקן פוליטי, מעסקן פוליטי לסבחה". אבל רצונה של הנפש הוא תיאטרון. אבלת מביים מרדכי תיאטרון חובבים, בדימונה הוא מעלה את "יוסף ואחיו" במרוקנית. ודודי מודה עם תחושת הביבוש של אבא. פעם, על מרפסת בדימונה, כשרודי היה בן 13, אבא מרדכי